

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Cap. 16 [i.e. 6]. In quo explicatur, an licitum sit proximum sicut seipsum defendere cum occisione aggressoris,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

matiae cum Syluestro Excommunicatio 6. num. 6. cap. 9. & Soto in eod. art. 8. ac Petro à Nauar. in saepe cit. cap. 3. num. 409. & aliorum sequentibus. Ratio est: quia tunc etiam, iuxta ante habita ex cap. Olim. 1. Deresit. spoliat. durat aggressio, saltem quoad inuasionem rei, etiam si persona non inuadatur. Et confirmandum, quia si id non esset licitum, defensionum rerum maxima ex parte esset inutilis, cum quilibet fur possit rapere, & statim fugere.

Quando autem fur iam se aliquo recepit, ubi rem ipsam quiete possidere incipiat, memorati auctores dicunt non licere vi ipsam aggredi: quia non videtur violentia tunc inferri rebus alienis, quae iam plene possidentur; sed tantum in retinendis committi iniustitiam, ob iam priuata autoritate occidere non est licitum. Plene autem possideri censentur, postquam fur domi iam est pacificus vel ad alia negotia diuertit, prout D. Anton. 3. par. tit. 2. cap. 3. §. 2. art. 7. Vbi quoque docet, non solum pro rebus suis, posse quemque defensionem suscipere, vim vi repellendo, sicut pro sua persona, sed etiam pro rebus apud se depositis, vel sibi commodatis & pro amicorum propinquorumque rebus, eos scilicet adiuvando. Quod etiam Sylu. habet in verbo Bellum 2. num. 10.

Ad illud autem quod hic queri potest, An ei qui non quit ob reipubl. perturbationem, rem suam aliter recuperare: liceat domum detentoris intrare, & illam auferre, vi etiam adhibita, si impediatur. Responsio Leon. Lessij lib. 2. De iustitia & iure, cap. 12. tit. 11. placet, videri licere, si talis res extet in sua specie v. g. equus, vestis, torquis, &c. quia in eo non est proprie aggressio, sed potius defensionis. Sin autem illa non extet, non licere ea ratione in compensationem illius accipere æquivalentem: cuius cum non sis dominus, sed alter cui eripere vis: ipse ius habet restituendi tibi: tuque censetur aggressor, non vero ipse, cum in eo non retineat rem tuam, sed tu rem illius inuadas.

Ceterum hæc censenda sunt non solum ad laicos, sed etiam ad Clericos pertinere; prout docet Petrus à Nauar. in eod. cap. 3. num. 414. & quatuor sequent. Nam per glossam ad principium 1. quæst. cause 23. verbo Populandam: Clerici quoque possunt ad defensionem rerum suarum occidere aggressorem. Atque carentes culpa, irregularitatem non incurere ea de causa Couar. ad Clemen. vnicam, De homicid. 3. par. §. vnico expressit.

Id autem quot aliquot Canonistas contra sensisse iudicatur, non habet sufficiens fundamentum: cum talis defensio nullo iure sit prohibita Clericis: & canones quos illi pro se citant, intelligendi sunt de illa defensione in qua quis excedit moderamen inculpatæ tutelæ, vt idem Couar. bene notat: & illustratur per casum cap. Suscepimus, De homicidio: in quo fratres qui sine occisione se suaque salua habere poterunt latrones occiderunt, damnantur peccati, & irregularitate puniuntur.

Aduerte obiter quantumuis Clericis secundum ius antiquum, ne quidem vitam propriam licuerit defendere cum alterius interfectione, vt patet ex cap. De his 1. dist. 50. iam tamen constare ex memorata Clemen. vnicam, De homicidio, Clericis licere interficere ad necessariam vitæ propriæ defensionem. Quod etiam deduci potest ex cit. cap. Olim. 1. De rest. spoliat. Notandum est vero, hoc quod diximus aggressorē occidi posse pro rerum defensione, debere intelligi quando res prudentis arbitrio, circumstantiis attentis, sunt non modici valoris: vt notatur Sotus in cit. art. 8. & alij quorū meminit Couar. in eod. §. nu. 6. v. 10. Ratioque patet: quia iniquum est, pro rebus parui momenti seruandis vitam alicui auferre. Ex eodem Soto autem, Molina in cit. tract. 3. disput. 16. num. 6. modicum valorem determinat trium, quatuor, aut quinque ducatorum.

CAPVT XVI.

In quo explicatur, An licitum sit proximum sicut seipsum defendere, cum occisione aggressoris.

SVMMA RIVM.

69 Aliquando licita est occisio ad necessariam defensionem proximi, non modo laico sed etiam Clerico.

70 Obligatio est sub mortali ad reuersionem conuictoris in proximum, cum necessaria est ad conseruationem vitæ p. us.

71 Obligatio est conseruandi vt vitam proximi, sic & illius bonam animam.

72 Explicatio difficultatis, An liceat mortem proximi optare.

Sicut nobis, ita & innocenti proximo (qui charitatis vniuersione nobiscum vnus est) vim illatam, licere vi repellere, argumento est: quod si ipse iustum bellum gerat contra aggressorem, illud ex quo proximum inuadendo, licitum sit & charitatis officium. Quo argumento vnus Petrus à Nauar. lib. 2. Deresit. cap. 3. num. 419. & 420. bene admonet innocentem in hac re censendum esse, cum etiam qui aggressor quidem fuit in principio, sed vult deinceps ab iniuria desistere. Propositæ ergo difficultati satisfit dicendo, si quis proximi vitam, quæ iniuste ei adimitur, aliter defendere nequeat, quam cum aggressoris occisione, posse cum eadem illum defendere. Id quod à Panormitano notatum ad cap. Clerici 1. De vitæ & honest. Cleric. num. 3. communiter receptum est à Doctoribus, vt Molina monet, De iustitia & iure, tom. 4. tract. 3. disput. 18. num. 1. Atque pro ea facit cap. Dilecto, De sent. excom. in 6. cum in eo dicitur licere cuique suo vicino vel proximo pro repellenda iniuria ipsius, suam impertiri auxilium. Faciunt item canones quos habet ibid. glossa, verbum Vicino. Notat autem Panormit. (citatis Hostiensis & Innocentio) per verbum, cuiuslibet, significari tam Clerico quam laico tale quid licitum esse.

Patitur vero id aliquot exceptiones. Prima est, nisi inuadens sit patet defendentis: à quo sic occidi repugnat naturali obseruatione filiorum erga parentes. Secunda est, nisi constet inuadens velle potius pati mortem quam inuadentem occidi: idque in casu in quo tale quid est licitum est: vt si in causa fidei offert se martyrio. Extra quem casum, cum non sit vitæ suæ dominus, non potest eam alteri donare: proindeque non potest ceteris adimere ius defendendi ipsum. Tertia est, nisi aggressor sit talis persona, quam inuadens propter bonum commune teneatur non occidere: ne ad defensionem sui quidem. Si enim ille ad id teneatur, à fortiori teneris & tui: quandoquidem tibi occidere non aliter licet, quam ob ius quod ille habet ad se defendendum cum aggressoris occisione.

Si quæras, An extra hos casus, non tantum licitum sit etiam obligatio sit sub mortali interficere iniustum inuadentem, quando non possumus aliter à morte erue inuadentem, & ea ratione possumus. Molina, Nauarro & à Victoria citatis, responder affirmatiue in seq. num. 6. per illud Proverb. 24. Erue eos qui ducuntur ad mortem, & eos qui trahuntur ad interitum liberare non cesses. Quod præceptum tanquam datum de re graui, nimirum deliberatione proximi à morte, certum est obligare sub mortali. Et quia liberatio innocentis inuasi, in pari periculo anteponenda est liberationi inuadentis iniusti (illius enim meliorem, quam huius conditionem esse debere satis de se constat) videtur pariter certum, similem obligationem esse liberandi à morte innocentem, occidendo iniustum aggressorem, quando non possumus aliter illum liberare.

Atque hæc congruenter statuendum est, eum peccare mortaliter: qui non reuelat proximo homicidium in ipsius persona committendum, quando non potest ipsum alio modo liberare. Id quod Caietan. in verbo Homicidium. cap. 2. sub finem, notat: & locum habet, etiam si Clericus sit, aut Religiosus ille qui non reuelat, iuxta doctrinam eiusdem Caiet. 2. 2. quæst. 33. art. 7. quia talis reuelatio incumbit ex iure natura: cui ius Ecclesiasticum non derogat, cū imponit irregularitatem Clerico, qui morti alicuius causam dederit. Locum etiam videtur habere etiam si quis promiserit se seruaturum secretum: cum tali quoque promissioni ius naturale præualeat. Quamquam si sigillum esset sacramentale, delegendum non esset nequidem ad conseruandam vitam cuiusvis, aut ad reipubl. excidium aut quocumque aliud malum auertendum, ex communi doctrina de eodem sigillo à nobis tradita in lib. 3. cap. 2.

Quod autem teneatur quis honorem aliaque bona proximi defendere cum potest, resque exigit; satis significatur.

catum est in cit. cap. Dilecto, §. finali, cum dicitur, Et quidem cum liceat cuilibet vicino vel proximo pro repellenda ipsius iniuria, suum impertiri auxilium. Immo vero si potest & negligit, videatur iniuriantem fouere, ac esse particeps eius culpæ. Hæc ibi. Attamen ille non tenetur ex tali ope in similia mala incurtere. Nam vt vitam alterius conseruare non tenetur cum propriæ vitæ periculo verosimili: ita nec honorem aut rem familiarem ipsius cum similibus iactura: quod pro generali regula habendum esse notat Petrus à Nauar. in citato cap. 3. num. 428.

Aduerte autem obligationem defendendi vitam & bona externa proximi, cum propriæ vitæ iactura, cessare in iis etiam, qui ex officio tenentur illum defendere; vt ij qui sunt publica auctoritate præditi ad aliorum gubernationem; velut Principes, Prætores, Magistratus, & qui auctoritate ipsorum sunt ad id constituti, vt publici officiales. Tale officium enim non obligat ipsos, vt pro bono priuato, vitam exponant, sed tantum pro bono publico, cuius proprie ac directe constituuntur custodes.

Aduerte præterea quod satis ratione congruenter docet Molina De iust. & iure, to. 4. tract. 3. disp. 13. nu. 6. pro defensione bonorum proximi: nos non solum non teneri exponere periculo propriam vitam, aut corpus mutilationi, vel vulnere aliue notabili læsioni: sed nec teneri corabiles nostrorum bonorum pati iacturam, aut magnam molestiam. De cuius siue iacturæ siue molestiæ magnitudine sufficienti ad excusandum à mortali, nõ datur certa regula; sed relinquatur arbitrio prudentis iudicandū in singulis euentibus. Ad quod iudicium iuuare poterit cõmunis doctrina de elemosyna, quam secuti sumus in præced. lib. 4. à c. 19. Et aduertet interea, quod cum peius sit damnum inferre alicui, quam ne ab alio inferatur, non impedire; minus requiri ad non impediendum damnum proximi, quam ad inferendum excusandū à peccato mortali: bonamq; fidem in re tam incerta, posse non parū ad huiusmodi excusationem seruire. Probarim quoq; illud, quod idem Molina habet in præced. nu. 4. obligatū tantummodo ex charitate ad defensionem proximi ab iniuria in bonis externis, nõ teneri id facere cum inuoluntaria occisione, quæ notabile molestiam, & horrorem adferat: in tali præsertim casu, in quo pro bonis ordinis longe inferioris, plerumque cum vita corporis admittitur vita animæ, etiam si id malitiæ pereuntis sit tribuendum.

72. Superest paucis attingenda difficultas, quam tractat Petr. à Nauar. lib. 2. De restit. cap. 3. à num. 206. ad 216. Nam liceat aliquando optare proximi mortem. De qua certum est, id non licere, si nullus sit rationalis finis, quo quis ad id moueatur; ne si quidem alter nocentissimus sit; quia in eo peccatur contra charitatem per inuidiam vel odium. Licere autem, si talis sit finis ob quem subire mortem, etiam innocentissimus teneatur, vt Christi gloria, adimpletio voluntatis diuine, reipub. salus temporalis, aut salus spiritualis alicuius hominis, cum ad eas res talis mors medium est necessarium. Qua item ratione licitum etiam est optare alicuius mortem, morbum, dedecus, vel aliquam in re familiari iacturam, per quam ad emendationem vitæ inducatur, aut re, quod solet, facinora impediatur perpetrare, prout ex D. Thoma & Soto habet Nauarrus in Enchir. cap. 15. num. 10.

Difficultas est igitur, An id desiderare liceat ob alios fines inferiores, vt ob aliquod nostrum commodum, aut incommodum temporale. Ad quam Petrus ipse à Nauar. ibidem num. 209. & aliquot sequentibus respondet, non esse quidem illicitum gaudere simpliciter de morte alicuius, prout ea contingit diuina voluntate; quia licet suam voluntatem conformare diuinæ: nec item gaudere simpliciter de temporali emolumento ex ea secuto: quia talis effectus bonus est. Esse tamen illicitum gaudere de morte ob talem effectum ex ea secutum. Id enim est contra charitatis ordinem, secundum quem tenemur pluris facere vitam proximi quàm bona nostra temporalia. Is vero qui propter hæc mortem alterius desiderat, facit contrarium. Deinde tenemur prædicta bona dare pro vita proximi, cum ipse est in extrema necessitate. Ergo non possumus ob illa, mortem ipsius licite desiderare.

CAPVT VII.

de Duello.

SVMMARIVM.

- 73 Definitio duelli cum explanatione.
74 Duo casus in quibus illicitum est duellum.
75 Non licite permitti à Principibus, nisi ad maius malum vitæ autum urgente necessitate.
76 Pœna pugnantium in duello.
77 Pœna participantium in idem.
78 Quod confictus particulares, qui sunt in bello, nõ sint duella.
79 Quodque nihilominus vt plurimum sint illiciti.
80 Necessitas non facit duellum licitum.
81 Duelli reprobatio per Concilium Tridentinum.
82 Pontificum aduersus illud edita constitutiones: quarum ea que est Clementis octaui ceteras complectitur & renouat.
83 Persona que ratione duelli excommunicationem, aliasque penas incurrunt.

AB ETUR de hac materia in iure Canonico cap. Monomachiam. 2. quæst. 4. & titulus De Clericis pugnantibus in duello, ac titulus De purgatione vulgari in Decretalibus Gregorij. Arguit de eadem Summularij in verbo Duellū, Caiet. 2. 2. quæst. 95. in fine, Nauarr. in Enchir. cap. 11. num. 39. & cap. 15. num. 9. Petrus à Nauar. lib. 2. De restit. cap. 3. à Num. 280. Gregor. à Valent. 2. 2. disput. testia, quæst. 17. puncto 1. Comitulus in lib. 6. responsionum Moral. à quæst. 12. ad 19. & Thomas Sanchez in opere Morali lib. 2. cap. 39. Illius autem explanationem complectemur responsione ad aliquot quæstiones.

QUÆRITUR ERGO PRIMO, Quid sit duellum. Respondetur esse pugnam duorum, vel plurium institutam ad eadem seu vulnera, idq; ex condicto, ac certo pugnantium numero constituto, atque tempore locoq; pugnae designato. Dicitur primo, pugna, quia digladiationes illæ quæ ioco fiunt, aut exercitij gratia, non sunt duella. Secundo, duorum, vel plurium: quia duellum non est tantum inter duos solos; sed, aliquando inter plures: vt quando duo contra duos pugnant, sex contra sex, aut alio numero vtriusque pari. Tertio dicitur, instituta ad eadem, seu vulnera: quia cetera exercitia militaria, quæ nõ sunt ad hunc finem instituta, sed ad discendam artem militarem, vel ad virium conseruationem, non censentur proprie duella: nec etiam illicita sunt, nisi vt habent adiunctum periculum mortis, vel vulnere, non adhibito aduersus illud remedio vt torneamenta illa quæ prohibentur, & in quibus qui moritur, etiam si pœniteat Ecclesiastica sepultura priuatur in cap. 1. De torneamentis. Sunt enim illa in quibus est probabile periculum, occasioq; mortis vel vulnere: non vero illa quæ exercentur eo moderamine, quo cædes, & alia pericula vitantur. Talia enim, quantumuis mors aliquando casu sequatur, illicita non sunt, vt D. Thomas attingit 2. 2. quæst. 40. af. 1. in fine, & expressit Nauar. in cit. num. nono, & post ipsum Petrus à Nauar. in citato cap. 3. nu. 300. Hacq; ratione, à Ioanne XXII. in Extravag. unica, De torneamentis, censentur torneamenta permilla esse, ob commune bonum: cui expedit talibus pugnis vmbatilibus, suos propugnatores exerceri. Dicitur quarto, ex condicto, id est, ex pacto inuicem inito: quia confictus quotidiani, qui nascuntur ex improviso ac subito ira feruore non sunt duella: vt nec quando quis defendit seipsum contra furem vel alium, propulando iniuriam. Propterea additur, certo pugnantium numero constituto, vt duellum distinguatur à bello, in quo relinquuntur liber certantium numerus.

Quod vltimo loco ponitur distinguit duellum à rixâ, de qua in fine huius libri fitiq; sine præmeditata inuitatione ad pugnam. Ex eo autem licet deducere cum Thom. Sanchez in cit. cap. 39. nu. 28. duelli rationem contingere: si apud pugnantium vnus dicat alteri: veni, expectabo te in tali loco, alterque acceptet. Nam nihil ad duellum tunc apparet deesse, quàm certum tempus. At non deest. Nam præsens, quod ex pacto illi constituunt, nõ minus est certum, quam tempus craftinum. Idem iudicium est si iniuria affe-

ria affe-